

مشهد

۳
برابر میانگین

حاشیه نشینی مشهد سه برابر میانگین کشوری است یعنی ۳۶ درصد

۲/۱
هزار میلیارد

دو هزار و ۱۰۰ میلیارد تومانی بسته بودجه پیشنهادی شهر مشهد به دولت برای ساماندهی حاشیه شهر است

۱/۲
میلیون نفر

یک سوم مشهد در محدوده و حریم این شهر، حاشیه نشین هستند یعنی یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر

کشور

درصد
۳۳

۳۳ درصد شهروندان ایرانی حاشیه نشین هستند

۱۷
برابر

در مقایسه با سال ۱۳۶۱ حاشیه نشینی در شهرهای ایران، ۱۷ برابر شده است

غلامعلی حدادعادل
نماینده مجلسبی عدالتی شهری عامل
پیدایش حاشیه نشینی

حاشیه نشینی به دلیل نبود امکانات اقتصادی، فرهنگی و شهری به صورت یکسان در تمامی شهرها و روستاها است.

مدیریت و رفع حاشیه نشینی مشهد امری دشوار است، با این حال طی مدت اخیر شاهد افتتاح چندین پروژه عمرانی و فرهنگی در مناطق کمتر برخوردار مشهد هستیم که نشان از هوشمندی و ایجاد عدالت شهری مدیران شهری مشهد است. مشهد تلاش دارد تا با بهره برداری و افتتاح پروژه های بیشتر در مناطق حاشیه ای شهر بتواند امکانات رفاهی، خدمات آموزشی و فضای سبز را برای شهروندان این مناطق نیز فراهم کند.

البته ضروری است تا یک منطق واحدی در همه فعالیت های شهری حاکم شود اما برای محقق شدنش ابتدا باید شوراهای شهرهای کشور طرح مدیریت یکپارچه شهری را در قالب لایحه به مجلس بدهند چرا که آن ها به دلیل داشتن اطلاعات کافی در حوزه مدیریت شهرها بهتر می توانند لایحه را تنظیم کنند.

سید ابوالفضل رضوی
معاون مناطق
محروم ریاست
جمهوری

واکنش انفعالی مسئولین

ایجاد مشکل در حاشیه نشینی مسئولان شهری را به واکنش انفعالی وادار می کند و در نتیجه تدبیر و خلاقیتی در مدیریت این بخش وجود ندارد و به همین دلیل در برنامه ریزی در این حوزه همیشه شاهد عقب ماندگی هستیم، به دلیل فقر حاکم بر حاشیه نشینی، نظم پذیری در این حوزه اندک است لذا نمی توان مدیریت خوب و خدمت مؤثر داشت که البته بی سوادی و کم سوادی در میان حاشیه نشین ها از مشکلاتی است که خود عامل دیگر مسائل و مشکلات است.

زمانی که آفات حاشیه نشینی را بررسی می کنیم متوجه می شویم که این مسأله جز هزینه برای این نظام هیچ چیز دیگری در پی نداشته است، حاشیه نشین ها همیشه برای مسئولان شهری حاشیه آفرین هستند؛ البته این افراد مردمان شریف و نجیبی هستند که از درد بی درمانی به حاشیه ها روی آورده اند و به دلیل عدم توانایی در حل مشکلات خود هم برای خود و هم برای مجموعه مدیریت شهری مشکل ساز شده اند.

آیت ا... مکارم
مرجع تقلید

سنگرسازی فرهنگی

لزوم ایجاد مراکز آموزشی-اسلامی باهدف توسعه فرهنگ اسلامی و مقابله با معضلات اجتماعی در این مناطق ضروری است، حواشی شهرها به علت کمبود امکانات مستعد رشد بیشتر آسیب های اجتماعی و فساد است که این مهم لزوم ایجاد مراکز آموزشی در آن ها را دوچندان می کند، با مدیریت حاشیه شهرها امکان مقابله با ورود مشکلات فرهنگی به مراکز شهری تا حدود زیادی فراهم می شود. ساماندهی فرهنگی حاشیه شهر مشهد بسیار لازم است، تربیت طلاب، ساخت حسینیه، مساجد و حوزه های علمیه می تواند باعث حل مشکلات مردم حاشیه شهر شود و سنگر این افراد مسجد است، مسجد در دین مبین اسلام به عنوان مرکز تجمع مسلمین نقش ویژه ای دارد، نخستین اقدام پیامبر پس از ورود به مدینه احداث مسجد به عنوان مکانی برای اجتماع تمام مسلمانان و آموزش و مشورت پیرامون مسائل جامعه اسلامی بود.

اصطلاح اسکان غیررسمی شکاف بین حاشیه و مدیریت شهری

اسکان غیررسمی واژه ای است که برای اطلاق بافت مسکونی بسیاری از مردم حاشیه نشین به کار می برند. این یک واژه اشتباه است. غیررسمی خواندن برچسب و انگي است که به این مناطق زده می شود که این شیوه خطاب در باره یک بافت مسکونی زنده، موجب اتخاذ سیاست ها و تصمیمات نادرست و اشتباه می شود؛ بنابراین در وهله اول ما باید نظام واژگانی خود را در این زمینه اصلاح کنیم. در مواردی این نظام واژگانی به انگ های بیشتری برای این گونه بافت ها منجر می شود. وقتی انگ غیررسمی بودن بر این بافت ها می خورد به ناچار چالشی میان دو گروه ساکنان این بافت ها و شهر و مدیریت شهری اتفاق می افتد و در رواج نگرش منفی به این بافت ها بسیار تأثیر دارد. چرا که در هر کجای یک شهر- کم یا زیاد- این موارد می تواند وجود داشته باشد و مختص صرفاً یک نقطه از شهر نیست. عناصر زیبایی شناسانه دیگری که در این قسمت از شهر پیدا می شود و در برخی از نقاط دیگر شهری خیلی کم می توانیم آثاری از آن بیابیم نیز وجود دارد که هیچ وقت به آن اشاره نمی شود؛ مثل تشکیل اجتماعات زنانه در قالب مراسم مذهبی و همچنین همسایگی و روابط دوستانه ای که بین همسایگان آنجا حاکم است و برای دوری از افسردگی و تنهایی در زندگی شهری بسیار ضروری است.

پروین فاسمی
پژوهشگر و
جامعه شناس